

NIE TAKA

SZWECJA

LAGOM

20 MITÓW
O SĄSIEDZIE Z PÓŁNOCY

MACIEJ
ZBOROWSKI

editio

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz Wydawnictwo HELION dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz Wydawnictwo HELION nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Redaktor prowadzący: Barbara Gancarz-Wójcicka
Projekt typograficzny i skład: Adrian Partyka
Grafika na okładce została wykorzystana za zgodą Shutterstock.com

Wydawnictwo HELION
ul. Kościuszki 1c, 44-100 GLIWICE
tel. 32 231 22 19, 32 230 98 63
e-mail: editio@editio.pl
WWW: <http://editio.pl> (księgarnia internetowa, katalog książek)

Drogi Czytelniku!
Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres
<http://editio.pl/user/opinie?szwefu>
Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

ISBN: 978-83-283-2569-2

Copyright © Maciej Zborowski 2019

Printed in Poland

- Kup książkę
- Poleć książkę
- Oceń książkę

- Księgarnia internetowa
- Lubię to! » Nasza społeczność

SPIS TREŚCI

WSTĘP · 7

- MIT 1.** W Szwecji, inaczej niż w Polsce, wszyscy mają tyle samo pieniędzy · 11
- MIT 2.** W Szwecji nie ma oligarchów · 16
- MIT 3.** W Szwecji wszyscy są równi i do każdego mówi się na ty · 29
- MIT 4.** Szwecja jest krajem luterańskim · 43
- MIT 5.** W Szwecji dominującą pozycję ma państwowy Kościół luterański · 50
- MIT 6.** W Szwecji znikają kościoły, pojawiają się meczety · 56
- MIT 7.** Szwecja to istny raj dla imigrantów · 63
- MIT 8.** W Szwecji panuje wolność słowa · 82

- MIT 9.** W Szwecji społeczeństwo bezinteresownie pomaga uchodźcom · 99
- MIT 10.** Szwedzka edukacja jest na wysokim poziomie · 109
- MIT 11.** Dla szwedzkiej młodzieży ich ojczyzna to kraina mlekiem i miodem płynąca · 121
- MIT 12.** Podatki w Szwecji są przytłaczające i bardzo uciążliwe dla obywateli · 126
- MIT 13.** Szwedzka skarbówka jest opresyjna i niezyciowa · 140
- MIT 14.** Szwecja biurokracją stoi · 144
- MIT 15.** Szwedzi wzorem pracowitości vs leniwy jak Szwed · 152
- MIT 16.** W Szwecji związki zawodowe są wszechobecne, wszechmocne i powszechnie szanowane · 160
- MIT 17.** Szwedzki model – wzór do naśladowania vs w Szwecji panuje komunizm · 172
- MIT 18.** W Szwecji – podobnie jak i w całej Europie – chłopci byli warstwą ciemniejszą · 185
- MIT 19.** Szwedzka partia socjaldemokratyczna reprezentuje przede wszystkim interesy prostego człowieka · 194
- MIT 20.** W Szwecji już nie ma własnych marek – wszystko albo zbankrutowało, albo zostało sprzedane · 202

WERDYKT · 230

MIT 2.

W SZWECJI NIE MA OLIGARCHÓW

Mamy przed oczyma obraz Szwecji jako kraju powszechnej równości, gdzie może i owszem, są bogacze, ale nie występują przesadnie wielkie dysproporcje między poziomami zarobków u różnych grup społecznych — a już na pewno nie ma oligarchicznych klanów, które posiadałyby większość majątku narodowego.

Czy aby na pewno to prawda? Jak pokazuje omówiony wcześniej współczynnik Giniego, Szwecja jest krajem o mniejszej — niewiele, lecz zawsze — nierówności społecznej niż Polska. Jednakże jest jedno nazwisko, które w Szwecji stało się synonimem zamożności oraz wielkiego — nierzadko zakulisowego — wpływu: Wallenberg.

Pierwsze znane wzmianki o tym rodzie sięgają XVII w., jednakże za początek świetności Wallenbergów należy uznać 1856 r., gdy André Oscar Wallenberg założył, bazując na szkockim mo-

delu bankowym, Stockholms Enskilda Bank (jeden z filarów dzisiejszego SEB, czyli ¼ „wielkiej czwórki” szwedzkich banków, do których należą również znana z działalności w Polsce Nordea, Handelsbanken oraz Swedbank). Pomimo początkowego oporu ze strony polityków niechęcych dopuścić prywatnego podmiotu bankowego na rynek pomysł okazał się strzałem w dziesiątkę. Nowatorskie podejście do bankowości (kapitał pochodził nie z druku własnych banknotów – dopiero od 1897 r. Szwedzki Bank Narodowy (szw. Sveriges Riksbank) ma wyłączność na druk jedyne legalnego środka płatniczego¹ – lecz z wpłat od ludności). By pozyskać więcej kapitału, bank oferował wyższe odsetki tym, którzy zostawiają w banku depozyt na dłużej. Dziś takie podejście wydaje się naturalne, lecz w owym czasie nie było to wcale oczywiste. W ten oto sposób powstał zaczątek współczesnej potęgi.

Poprzez działalność bankową A.O. Wallenberg angażował się w rozwijanie szwedzkiego przemysłu, przejmując kontrolę chociażby nad firmą Atlas (początkowo oferującą rozwiązania przemysłowe dla rozwoju dynamicznie rosnącej szwedzkiej sieci kolejowej, obecnie słynącą ze sprzętarek, generatorów, sprzętu budowlanego i górniczego, narzędzi przemysłowych oraz systemów montażowych²), a także nad kilkoma liniami kolejowymi. Kolejny kamień milowy w rozwoju potęgi rodu to lata 20. XX w., kiedy to ród Wallenbergów zaciekle rywalizował o dominującą rolę w szwedzkiej gospodarce z głównym konkurentem – Iwarem Kreugerem, który w tamtym czasie najbardziej był znany jako światowy potentat zapalczany. Decydującym aktem rozgrywki

1 Za portalem Finanshistoria: <http://www.finanshistoria.nu/banker>.

2 <http://www.atlascopco.pl/plpl/aboutus/incountry/>.

o władzę był początek 1932 r., kiedy to Kreuger wystąpił o gwarancje bankowe na potrzeby dalszej ekspansji. Po początkowym wahaniu Sveriges Riksbank zdecydował się udzielić Kreugerowi gwarancji. Po deklaracji banku centralnego gwarancji udzieliły Kreugerowi również wszystkie większe szwedzkie banki komercyjne. Wszystkie poza SEB. Jednakże gwarancje kredytowe nie pomogły – audyt wykazał, że globalny koncern zapalczany ma manko rządu 135 mln ówczesnych koron szwedzkich, co odpowiada astronomicznej wartości ponad 4 mld dzisiejszych koron³. Widząc nieuchronny krach swego zapalczanego (i nie tylko) imperium, w marcu 1932 r. Ivar Kreuger popełnił samobójstwo w swoim paryskim mieszkaniu. W liście pożegnalnym napisał: „Zrobiłem taki bałagan, że wydaje mi się to najlepszym rozwiązaniem dla wszystkich zainteresowanych”⁴.

Cóż, na pewno opuszczenie przez Króla Zapalek ziemskiego padołu okazało się korzystne dla Wallenbergów: mogli na dobrych warunkach przejąć takie perełki szwedzkiej gospodarki jak Ericsson (rozwiązania telekomunikacyjne), SKF (łożyska kulkowe, wyrafinowane rozwiązania dla przemysłu) czy STAB (dziś Swedish Match – wyroby tytoniowe i... zapalki, a także). W latach powojennych następowały kolejne przejęcia firm oraz optymalizowano sposób zarządzania majątkiem rodzinnym przez szereg fundacji. W Szwecji przedsiębiorstwa powiązane

3 Porównanie za przelicznikiem według: <http://www.historia.se/Jamforelsepris.htm>.

4 *I have made such a mess of things that I believe this to be the most satisfactory solution for everybody concerned.* Za: William H. Stoneman, *The life and death of Ivar Kreuger*, 2006, dostępne pod adresem: https://archive.org/stream/lifedeathofivarkoostonrich/lifedeathofivarkoostonrich_djvu.txt, s. 238.

kapitałowo określa się mianem sfer, a *sferę Wallenbergów* (szw. *Wallenbergsfären*) należałoby przedstawić za pomocą dwóch oddzielnych schematów. Najpierw zestawienie firm wchodzących w skład sfery, a następnie sposób zarządzania tymi firmami oraz zależności własnościowe.

Na stronach 20 – 22 zestawiam główne podmioty kontrolowane przez ród Wallenbergów.

Ponadto Wallenbergowie prowadzą Sztokholmską Szkołę Handlową (szw. *Handelshögskolan i Stockholm*) uznaną za jedną z najważniejszych szwedzkich uczelni kształcących w dziedzinie ekonomii. Na pokaznej liście absolwentów można znaleźć szereg nazwisk osób, które potem znalazły się w zarządach firm ze sfery Wallenbergów, jak również polityków, urzędników i artystów.

Uważny czytelnik, gdy patrzy na prawą kolumnę wspomnianej tabelki ze stron 20 – 22 i dostrzeże w niej zazwyczaj wartości mniejsze niż 51%, może się zastanawiać, dlaczego piszę, że osoby posiadające mniejszościowy pakiet akcji kontrolują dane przedsiębiorstwo. Cóż, w Szwecji nie trzeba posiadać arytmetycznej większości akcji, by kontrolować przedsiębiorstwo. Szwedzkie prawo pozwala spółce na emisję dwóch rodzajów akcji, zwyczajowo określanych mianem akcji A oraz akcji B. Oba typy akcji mają taką samą wartość nominalną, lecz różnią się liczbą głosów przypisanych do akcji: najczęściej akcje typu B uprawniają do jednego głosu, a akcje typu A do dziesięciu. Jeśli zatem jakaś szwedzka firma chce pozyskać kapitał na inwestycje przez emisję giełdową, lecz nie chce się dzielić władzą w firmie, umożliwia jej to szwedzki system giełdowy. Takie rozwiązanie spotykane jest w krajach nordyckich, lecz prawie w ogóle nie występuje w krajach „kontynentalnych” (jak Szwedzi czasem z humorem określają nieskandynawską część Europy). I nie muszę chyba już dopowiadać, że

Nazwa (alfabetycznie)	Branża	Liczba zatrudnionych	Uwagi	Udział/głosy (%)*
ABB	przemysł maszynowy i precyzyjny	147 000 na świecie, 8800 w Szwecji	Od 2001 r. dominującą rolę w koncernie ma szwajcarska centrala; powstała po połączeniu szwedzkiej firmy Asea (w posiadaniu Wallenbergów) ze szwajcarską Brown Boveri.	10,7/10,7
Astra Zeneca	przemysł farmaceutyczny	59 700 na świecie, 5800 w Szwecji	Obecnie firma ma siedzibę w Londynie, jest zarządzana przez Brytyjczyków. Firma powstała z połączenia szwedzkiej firmy Astra (w posiadaniu Wallenbergów) z brytyjską Zeneką.	4,1/4,1
Atlas Copco	przemysł maszynowy i precyzyjny	46 000 w Szwecji	W sferze Wallenbergów od 1873 r.	16,9/22,3
Electrolux	AGD	54 400 w Szwecji	W sferze Wallenbergów od 1956 r.	16,4/28,3
Ericsson	telekomunikacja	95 400 globalnie, z czego 12 500 w Szwecji**	W sferze Wallenbergów od 1932 r.	7,2/22,5

* Jeśli nie podano inaczej, dane za stronę funduszu Inwesto r AB: <https://www.investorab.com/our-investments/>.

** Za witrynę firmy: <https://www.ericsson.com/en/about-us/company-facts>.

Nazwa (alfabetycznie)	Branża	Liczba zatrudnionych	Uwagi	Udział/głosy (%)*
Grand Hôtel w Sztokholmie	hotelarstwo	329 w Szwecji	W sferze Wallenbergów od 1968 r.	100,0/100,0
Husqvarna	przemysł narzędziowy	8800 w Szwecji	W sferze Wallenbergów od 2006 r.	16,8/33,0
Nasdaq	infrastruktura giełdowa	bd.	W sferze Wallenbergów od 2011 r.	11,8/11,8
Permobil	elektroniczne wózki inwa- lidzkie	194 w Szwecji	W sferze Wallenbergów od 2013 r.	96,0/96,0
Saab AB	technologia wojskowa, obrona cywilna	16 000 w Szwecji	W sferze Wallenbergów od założenia w 1938 r.	30,2/39,7
SAS	linie lotnicze	12 300 w Skandy- nawii	Wallenbergowie są udziałowcem mniejszościowym – ponad połowę akcji mają rządy Szwecji, Danii i Nor- wegii.	7,6/7,6***

*** Za gazetą „Svenska Dagbladet”: <http://www.svd.se/darfor-raddar-wallenberg-forlustmaskinen-sas>.

Nazwa (alfabetycznie)	Branża	Liczba zatrudnionych	Uwagi	Udział/głasy (%)*
SEB	bankowość	8000 w Szwecji, 8000 poza granicami Szwecji	W sferze Wallenbergów od 1974 r., gdy połączono dwa banki wcześniej należące do rodu.	20,8/20,8
SKF	przemysł maszynowy i precyzyjny	46 800	W sferze Wallenbergów od 1932 r.	13,6/28,9****
Stora Enso	energetyka	27 000	Wspólna własność szwedzko-fińska.	10,2/27,3*****
Wärtsilä	rozwiązania energetyczne dla m. in. branży morskiej	17 000	Współwłasność szwedzko-fińska, w sferze Wallenbergów od 2012 r.	17,7/17,7
3 Scandinavia	telefonii komórkowa	1300	w sferze Wallenbergów od przejęcia w 2000 r.	40/40

**** Za stroną funduszu FAM: <http://www.fam.se/innehaven>.

***** Tamże.

ród Wallenbergów posiada akcje typu A, a reszta akcjonariuszy – papiery typu B⁵.

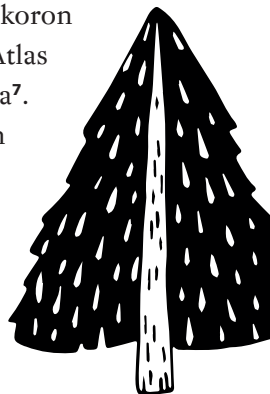
A teraz kilka słów na temat zarządzania sferą. Wszystkie opisane powyżej firmy, jak również pomniejsze inwestycje są zarządzane z ramienia fundacji: trzech głównych oraz sześciu mniejszych. Trzy główne fundacje to:

- Fundacja Knuta i Alice Wallenbergów, założona w 1917 r. (!).
- Fundacja Marianne i Marcusa Wallenbergów, założona w 1963 r.
- Fundacja pamięci Marcusa i Amalie Wallenbergów, założona w 1960 r.

Wszystkie fundacje razem są współwłaścicielami dwóch przedsiębiorstw zajmujących się zarządzaniem majątkiem⁶:

- Investor AB – fundusz o wartości 261 mld koron szwedzkich, kontrolujący m.in. firmy SEB, Atlas Copco, Ericsson, Electrolux, Saab, Husqvarna⁷.
- FAM AB – fundusz o wartości 36 mld koron szwedzkich, kontrolujący m.in. SKF, Stora Enso, Alfa Laval⁸.

I dopiero oba te przedsiębiorstwa są inwestorami we wszystkich wspomnianych perełkach szwedzkiego biznesu.

5 Bengt Ericsson, *Den nya överklassen: en bok om Sveriges ekonomiska elit*, Sztokholm 2011, s. 208.

6 Za stronę rodziny Wallenbergów: <https://www.wallenberg.com/sv/kretsloppet>.

7 Za stronę funduszu: <http://ir.investorab.se/afw/files/press/investor/201504017981-1.pdf>.

8 Za stronę funduszu: <http://www.fam.se/innehaven>.

Investor AB jest modelowym przykładem tego, co w Szwecji nazywa się *maktbolag* (dosł. przedsiębiorstwo u władzy), czyli firmy zarządzającej wspólną grupą kapitałową.

Dziennikarze i ekonomiści szacują, że ród Wallenbergów poprzez opisane powyżej imperium bankowo-przemysłowe w szczytowym okresie kontrolował (nie posiadał, lecz właśnie kontrolował) 1/3 szwedzkiego PKB⁹, posiadał pakiet kontrolny akcji w spółkach odpowiadających za 40% kapitalizacji parkietu sztokholmskiej giełdy¹⁰, a liczba pracowników zatrudnionych w spółkach kontrolowanych przez rodzinę wynosiła 23% wszystkich zatrudnionych w Szwecji¹¹! To tak, jakby dziś w Polsce jedna rodzina miała jednocześnie decydujący głos w zarządzaniu drugim największym bankiem w kraju (np. PEKAO SA) oraz takimi firmami jak Amica, Plus, Energa, Polpharma, PZL Mielec i wieloma firmami mechanicznymi, a do tego była największym prywatnym udziałowcem LOT-u i posiadała na dokładkę całość udziałów w stołecznym hotelu Bristol, a w dodatku zatrudniała u siebie ok. 3 mln pracowników. Aż trudno to sobie wyobrazić, prawda? Na pewno takie zgromadzenie wpływów w rękach jednej tylko rodziny byłoby podstawą do snucia rozmaitych teorii spiskowych. W Szwecji jednakże na ten temat nie mówi się zbyt wiele.

Obecnie głową rodu jest urodzony w 1956 r. Jacob Wallenberg. Wystarczy tylko wyliczyć listę stanowisk piastowanych niegdyś i dziś przez tę personę, by się przekonać o znaczeniu Wallenbergów

9 *Are Bad Jobs Inevitable?: Trends, Determinants and Responses to Job Quality in the Twenty-First Century*, opr. zbior., red. Chris Warhurst, Françoise Carré, Patricia Findlay, Chris Tilly, Basingstoke 2012, s. 98.

10 Za gazetą „The Economist”: <https://www.economist.com/business/2016/03/10/a-nordic-pyramid>.

11 Lars Bern, *Varför försvinner våra kronjuveler?*, Sztokholm 2014, s. 83.

Villa Täcku Udden – reprezentacyjna nieruchomość koncernu Investor
Fot. Igor Grochev/Shutterstock.com

zarówno w ich ojczyźnie, jak i poza nią. Zatem Jacob Wallenberg ma w swoim CV następujące funkcje: prezes koncernu Investor, prezes banku SEB, członek zarządu firmy Coca-Cola (jako jedyna osoba spoza USA), wiceprezes Ericssona, wiceprezes linii lotniczych SAS, wiceprezes koncernu przemysłowego ABB, wiceprezes Atlas Copco, wiceprezes Stora Enso, członek zarządu koncernu Electrolux... Dlaczego Jacob Wallenberg zajmuje w niektórych firmach fotel wiceprezesa? Odpowiedź zdaje się prosta: w ten sposób można posiadać realną władzę w przedsiębiorstwie, lecz całe

Głowa rodu Wallenbergów, Jacob
Fot. Scanpix/Forum

światło jupiterów i uwaga opinii publicznej jest skierowana na wynajętego prezesa. Sprytne, nie ma co. A żeby jeszcze dopełnić portret Jacoba Wallenberga, należy wspomnieć, iż jest on stałym gościem na spotkaniach grupy Bilderberg, gromadzącej najbardziej wpływowe osoby na świecie... Aż się prosi o teorie spiskowe.

Motto rodziny to parafraza z *Siedmiu przeciw Tebom* Ajschylosa: *Esse non videri* (z łac. być, lecz nie być widzialnym). Trudno chyba o lepsze określenie roli, jaką Wallenbergowie odgrywają w szwedzkiej gospodarce.

Ale nie demonizujemy całkowicie znaczenia tego rodu – jak wielu wielkich przemysłowców i finansistów również i Wallenbergowie prowadzili i prowadzą działalność charytatywną. Przykładowo: twórca potęgi rodu André Oscar działał na rzecz zwiększenia praw kobiet poprzez zatrudnianie ich w swym banku oraz poprzez zezwolenie kobietom na otwarcie samodzielnego rachunku bankowego (nie zapominajmy, że nie zawsze kobiety były samowystarczalne finansowo). Również wymieniona wyżej Szkoła Handlowa w Sztokholmie utrzymuje się w dużej mierze z donacji Fundacji Knuta i Alice Wallenbergów.

I jak na prawdziwy wielki ród przystało: Wallenbergowie mają własne... mauzoleum. Na wyspie Lindö w gminie Ekerö na zachód od Sztokholmu wybudowano cmentarz, na którym od końca XIX w. członkowie rodziny znajdują ostateczny odpoczynek. Na połodowcowym wzgórzu zbudowano neoklasycystyczną kapliczkę, do której prowadzi tujowa aleja. Przechadzając się tą drogą, wokół można zobaczyć nagrobki członków tego znaczącego szwedzkiego rodu – zarówno w formie tradycyjnych nagrobków, jak i popiersi. Posiadanie własnego rodzinnego mauzoleum jest zdecydowanie czymś wykraczającym poza ramy szwedzkiej mentalności i świadczy o wyraźnej odmienności rodu Wallenbergów od statystycznych szwedzkich rodzin.

Jakby tego było mało, nazwiskiem rodziny ochrzczono również... danie kuchni szwedzkiej. Tzw. *Wallenbergare*, czyli *danie Wallenberga*, to drobno mielona cielęcina uformowana na kształt steku albo kotleta oraz zmieszana ze śmietaną, żółtkiem, solą, pieprzem i bułką tartą. Mięso należy smażyć delikatnie, pozostawiając środek jasny i tylko z lekka zbrązowiając zewnętrzną warstwę mięsa. Tradycyjnie, danie to podaje się z gotowanymi ziemniakami bądź ziemniaczanym purée, z dodatkiem borówek

oraz zielonego groszku. A skąd pomysł nazwania kotleta od nazwiska rodu bogaczy? Teść Marcusa Wallenberga, Charles Emil Hagdahl, był lekarzem oraz... autorem książek kucharskich i nazwał przygotowaną przez siebie potrawę na cześć swego zięcia.

WERDYKT: owszem, w Szwecji prawie nie ma oligarchów na modłę wschodnio- i środkowoeuropejską (zwłaszcza jeśli za kryterium uznać ostentacyjny tryb życia), ale to nie znaczy, że w tym kraju brakuje ludzi ponadprzeciętnie wpływowych i będących szarymi eminencjami życia gospodarczego.

Kup ksi k

Pole ksi k

PROGRAM PARTNERSKI

— GRUPY HELION —

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA
Helion

JAKIE SKOJARZENIA PRZYCHODZĄ DO GŁOWY NA HASŁO „SZWECJA”? W kontekście historycznym trudno nie pomyśleć o wikingach albo sąsiadach zza morza, z którymi toczyliśmy kiedyś wojny. A bardziej współcześnie? To zapewne mocne marki: zespół ABBA, superbezpieczne samochody Volvo, a także obecne w domach na całym świecie tanie i proste w montażu meble IKEA. Szwecja — niedoścignione marzenie, państwo równości i sprawiedliwości, najbardziej socjalne społeczeństwo Europy, w którym dzięki wysokim podatkom oraz hojnym zasiłkom różnice dochodów są naprawdę niewielkie, a ludzie żyją dostatnio i spokojnie. Szwecja — kraj otwarty na emigrantów...

JAK JEST NAPRAWDĘ? Które wyobrażenia dotyczące naszego zamorskiego sąsiada są faktami, a które należy zaliczyć do kategorii mitów? Czy w opisie Szwecji właściwa jest tonacja czarno-biała? Wszak to także ojczyzna słynnego skandynawskiego designu, który nie szokuje kontrastami, a wręcz przeciwnie. Wszystko — stonowane kolory, naturalne materiały i proste, ale wysmakowane formy — ma kozić zmysły. Zimna Szwecja jest więc urządzona ciepło i przytulnie.

TYLKO... CZY NA PEWNO?

MACIEJ ZBOROWSKI — skandynawista, rusycysta, przedsiębiorca, bloger, doktor językoznawstwa. Od zawsze przyciągały go tereny północne i wschodnie. Jest miłośnikiem skandynawskiej przyrody. Wciąż odkrywa nowe niuanse nordyckiej psychiki i od lat nałogowo obserwuje wydarzenia rozgrywające się po drugiej stronie Bałtyku. Uwielbia głos Lisy Ekdahl oraz nonkonformizm Eddiego Meduzy. Prywatnie jest gdynianinem z urodzenia i wyboru, mężem wyrozumiałej żony Moniki oraz ojcem ukochanych dzieci Zuzi i Kuby.

PARTNER WYDANIA:

Stena Line

 editio

 Księgarnia internetowa:
<http://editio.pl>

 Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900
 0 601 339900

Sprawdź najnowsze promocje:
• <http://editio.pl/promocje>
Książki najchętniej czytane:
• <http://editio.pl/bestsellery>
Zamów informacje o nowościach:
• <http://editio.pl/nowosci>

Hellon SA
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: editio@editio.pl
<http://editio.pl>

ebook dostępny wyłącznie na:

ebookpoint^{PL}

ISBN 978-83-283-2569-2

9 788328 325692

Cena: 34,90 zł